

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) ของต่างประเทศด้านการบริหารกิจการสื่อสาร เป็นระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2560 โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ที่ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้ (ดูแผนผังที่ 3.1)

แผนผังที่ 3.1: ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การศึกษานำร่อง

ในขั้นตอนแรก ผู้วิจัยทำการศึกษานำร่อง (pilot study) จาก แหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่

3.1.1 ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ออนไลน์ของต่างประเทศ ค้นหาย้อนหลังระหว่าง พ.ศ. 2551 – 2560 (ค.ศ. 2008 – 2017) พบว่า ProQuest Dissertations & Theses Global) เป็น ฐานข้อมูลที่มีการรวบรวมบทความวิจัยไว้มากที่สุดและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง จึงเลือกใช้เป็น กลุ่มศึกษา ต่อมาผู้วิจัยคัดเลือกงานวิจัยจากฐานข้อมูลโดยใช้คำสำคัญ “media management” พบว่ามี อยู่ในฐานข้อมูลจำนวน 1168 รายการ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยสุ่มมาทำการวิเคราะห์จำนวน 100 รายการแล้ว พบว่า มีบทความจำนวนมากที่ไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ “media management” ในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และงานวิจัยจำนวนหนึ่งก็เน้นไปในศาสตร์ทางคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มคำสำคัญ (keywords) จาก หมวดหมู่ที่ระบุในฐานข้อมูล ProQuest Dissertations & Theses Global เข้าไปเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ งานวิจัยที่มีจำนวนน้อยลงและตรงประเด็นด้านการบริหารกิจการสื่อสารมากขึ้น

3.1.2 บทความวิจัยหรือบทความวิจัยของวารสารวิชาการออนไลน์ ค้นหาย้อนหลังระหว่าง พ.ศ. 2551 – 2560 (ค.ศ. 2008 – 2017) ผู้วิจัยพบว่า SCImago Journal Rank (SJR) มีการรวบรวม บทความวิชาการด้านต่างๆอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือในวงการวิชาการระดับนานาชาติ จึง ค้นหาหมวดหมู่บทความภายใต้คำสำคัญ “media management” จะได้ชื่อวารสารจำนวนประมาณ 300 ฉบับ ภายใต้ 13 กลุ่มหัวข้อ ส่วนใหญ่จะอนุญาตให้เข้าถึงบทความได้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกวารสารโดย พิจารณาจาก (*h* Index) หรือค่าดัชนีที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลงานวิจัย ซึ่งสามารถประยุกต์เพื่อใช้วัดผลผลิต (productivity) และผลกระทบ (impact) ของวารสารวิชาการได้ (Suzuki, 2012) เมื่อทำการคัดเลือก บทความภายใต้กลุ่มหัวข้อผลงาน (subject area and category) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการ สื่อสารได้จำนวนหนึ่งแล้ว จึงให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาวารสารที่มีเนื้อหาตรงประเด็นตามที่ต้องการศึกษา พบว่ามีวารสารวิชาการ 3 ฉบับ ที่มีการรวบรวมบทความวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวกับการบริหาร กิจการสื่อสารที่ตรงกับประเด็นที่งานวิจัยนี้ต้องการศึกษามากที่สุด ได้แก่ Journal of Media Business Studies (JOMBS), International Journal on Media Management (JMM) และ Journal of Media Economics (JME)

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 งานวิจัยจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์

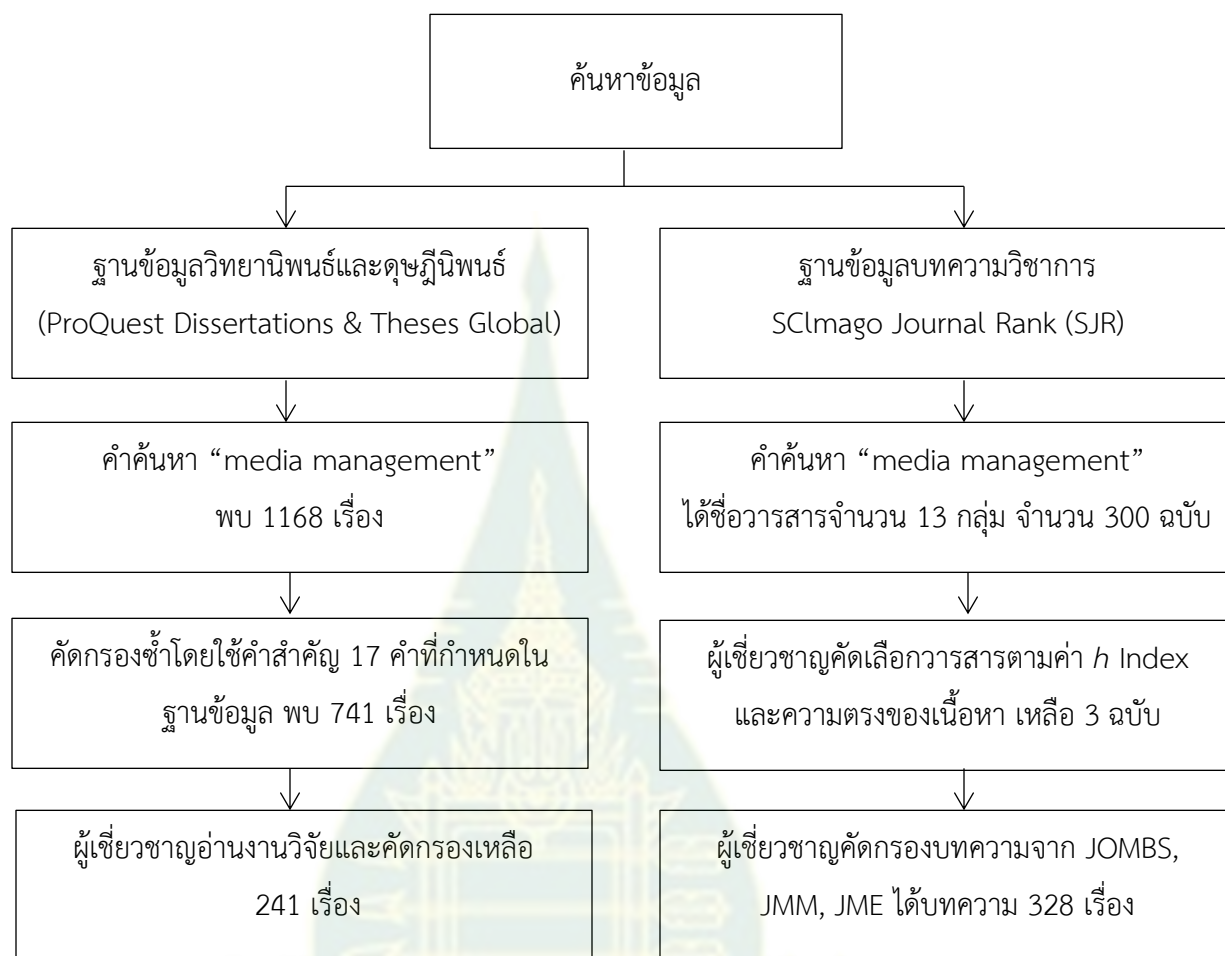
จากผลการศึกษานำร่องที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการค้นหาข้อมูลในฐานข้อมูล ProQuest Dissertations & Theses Global ระหว่าง พ.ศ. 2551 – 2560 ที่คัดเลือกภายใต้คำสำคัญ “media management” จำนวน 1168 รายการ มากรองซ้ำด้วยประเด็นที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสารอีกชั้นหนึ่งภายใต้กรอบการค้นหาที่กำหนดไว้ในฐานข้อมูล โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของขอบข่ายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการสื่อสารจำนวน 17 ประเด็น ได้แก่ mass communication, journalism, marketing, management, information technology, business administration, organizational behavior, public policy, women studies, film studies, economics, organization theory, public administration, entrepreneurship, social network, mass media, law, commerce-business ทำให้ได้วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ที่อยู่ในขอบเขตของการบริหารกิจการสื่อสารเป็นจำนวน 741 รายการ

ขั้นตอนต่อไปจึงให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านอ่านงานวิจัยทุกเรื่องเพื่อคัดกรอง จนได้รายงานการวิจัยวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ที่ตรงกันและสามารถใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการในการศึกษาได้จำนวน 241 เรื่อง และได้นำมาทำการศึกษาทั้งหมด (ดูแผนผังที่ 3.2)

3.2.2 บทความวิจัยและบทความวิชาการจากวารสารวิชาการ

จากวารสารวิชาการ 3 ฉบับเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร ที่ถูกตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2551 – 2560 อันได้แก่ Journal of Media Business Studies (JOMBS), International Journal on Media Management (JMM) และ Journal of Media Economics (JME) ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านได้ทำการคัดเลือกเฉพาะบทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยใช้เกณฑ์ที่ปรับจากการคัดเลือกวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ จำนวน 17 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการสื่อสารดังกล่าวแล้วในข้อ 3.2.1 จนได้บทความวิจัยและบทความวิชาการที่ตรงกันจำนวนทั้งสิ้น 328 เรื่อง และนำมาทำการศึกษาทั้งหมด (ดูแผนผังที่ 3.2)

แผนผังที่ 3.2: ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ และ 2) แบบบันทึกข้อมูลบทความวิจัยจากวารสารวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญอีก 2 ท่านเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลลงแบบบันทึกด้วยตนเอง ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ท่าน ได้แก่

1) รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา วงรจิระ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารจัดการสื่อสาร สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้มีคุณวุฒิปริญญาเอกด้านการสื่อสาร และ

2) อาจารย์ ดร.ประพันธ์ วงศ์บางโพ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ (ธุรกิจระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้มีคุณวุฒิปริญญาโท สาขาวิชาบริหารธุรกิจ และปริญญาเอก สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านเป็นผู้มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ด้านการสื่อสาร ด้านการบริหาร และด้าน เศรษฐศาสตร์ (รายละเอียดในภาคผนวก) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่สำคัญในการศึกษาวิจัยด้านการบริหารกิจการ สื่อสาร (Albarran, 2012)

3.4 การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสรุปประเด็นสำคัญและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่รวบรวมได้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ความชำนาญเชิงวิชาการด้านการบริการกิจการสื่อสารและทักษะด้านภาษาอังกฤษของผู้เชี่ยวชาญ ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย อันได้แก่ (ดูแผนผังที่ 3.3)

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ และข้อมูลจากวารสารวิชาการ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยจัดหมวดหมู่เป็น

1. ข้อมูลทั่วไป (จำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร ประเภทของผลงานวิจัย ประเภทของสื่อ/องค์กรสื่อที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร และประเทศที่ถูกทำการศึกษา)
2. ประเด็นปัญหาหลักที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร นำมาจัดหมวดหมู่ เช่น ประเด็นเกี่ยวกับข่าว นโยบายการสื่อสาร ผู้บริโภค เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยี การแข่งขัน การบริหารจัดการ กลยุทธ์การบริหาร สื่อนานาชาติ/สื่อข้ามชาติ ความหลากหลายของสื่อ และประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อ เป็นต้น
3. แนวคิดและทฤษฎีที่ปรากฏในการวิจัยด้านการบริหารกิจการสื่อสาร จัดหมวดหมู่เป็นกลุ่มทฤษฎีที่สำคัญที่ปรากฏในงานวิจัย เช่น ทฤษฎีด้านการสื่อสาร ทฤษฎีด้านจิตวิทยา

ทฤษฎีด้านสังคม ทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ทฤษฎีเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทฤษฎีด้านการตลาด และทฤษฎีด้านการบริหารธุรกิจ เป็นต้น

4. วิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการสื่อสาร จัดหมวดหมู่ตามที่มีการระบุไว้ในงานวิจัยที่ศึกษา ถ้าในเนื้อหาไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และจัดประเภทให้ ภายใต้กรอบต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือ การวิจัยที่มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวเลข และวิเคราะห์หาข้อสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีการทางสถิติ ประเภทของการวิจัยเชิงปริมาณส่วนมากจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ การวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) เชิงสหสัมพันธ์ (correlational study) แบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental study) และเชิงทดลอง (experimental study)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การวิจัยที่มุ่งเน้นอธิบายกระบวนการของปรากฏการณ์ทางสังคมและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม โดยอาศัยมิติทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลักในการศึกษาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์นั้น ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนมากจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (phenomenological study) เชิงชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic study) ทฤษฎีฐานราก (grounded theory) และกรณีศึกษา (case study)

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือ วิธีวิจัยที่ผู้วิจัยบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน ทั้งเรื่องเทคนิค วิธีการ แนวทาง ความคิดรวบยอด เพื่อสามารถตอบคำถามการวิจัยได้สมบูรณ์ขึ้น

นอกจากการสรุปผลโดยจัดกลุ่มตามวิธีดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยยังได้สรุปวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยสำหรับงานวิจัยแต่ละประเภทเพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อไป ดังนี้

การเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณมีเทคนิคหรือวิธีการหลายแบบ เช่น **การสำรวจ และการทดลอง** การสำรวจเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เน้นการเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมาก เพื่อทำการวิเคราะห์และทดสอบทฤษฎีหรือสร้างทฤษฎี ส่วนมากจะใช้ในการศึกษาความรู้สึกหรือความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ในการสำรวจนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายอย่าง เช่น **แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์** แต่เดิมนั้นการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการวิจัย ต่อมาในยุคที่อินเทอร์เน็ตกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงมีการใช้**การสำรวจออนไลน์**มากขึ้น ซึ่งมีวิธีการคือการสร้างแบบสำรวจผ่านทาง

อินเทอร์เน็ต เพื่อส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา แล้วให้ผู้ตอบตอบกลับมาทางอิเล็กทรอนิกส์เมลล์ (email) หรือตอบผ่านแอปพลิเคชัน (application)

ส่วนการวิจัยเชิงทดลอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในการทดลองที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ได้รับการควบคุมอย่างรัดกุม เพื่อศึกษาว่าเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่จัดขึ้นนั้นเป็นสาเหตุที่แท้จริงของผลหรือปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงทดลองนั้น หากเป็นการทดลองทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์ อาจมีเครื่องมือเฉพาะทาง หากเป็นการทดลองเชิงสังคมศาสตร์ อาจใช้วิธีการสังเกต การจำลองสถานการณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลอาจเป็นแบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกต หรือแบบสัมภาษณ์

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีเทคนิคหรือวิธีการหลายแบบ เช่น **การสัมภาษณ์** (Interview) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากับผู้ตอบ ในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (face to face interaction) ส่วน**การสัมภาษณ์เชิงลึก** (In-depth interview) คือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล เป็นการซักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นการถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน การถามนอกจากจะให้อธิบายแล้ว จะต้องถามถึงเหตุผลด้วย การสัมภาษณ์แบบนี้ จะใช้ได้ดีกับการศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล เจตคติ ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพในลักษณะต่างๆ ส่วน**การสนทนากลุ่ม** (Focus group) หมายถึงการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดถี่ถ้วน **การสังเกต** (Observation) หมายถึงการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ส่วน**การสังเกตแบบมีส่วนร่วม** (Participant observation) หมายถึงการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมร่วมกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่าผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ **แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต/พฤติกรรม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม**

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยสรุปประเด็นหลัก (theme) ที่ปรากฏจากผลการวิจัยเพื่อยืนยันและร่วมอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยคำนึงถึงสถานการณ์เชิงเศรษฐกิจสังคม

และเทคโนโลยีในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความกระจำจืดและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย และเป็นการเติมเต็มให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แผนผังที่ 3.3: กรอบการสังเคราะห์งานวิจัย

